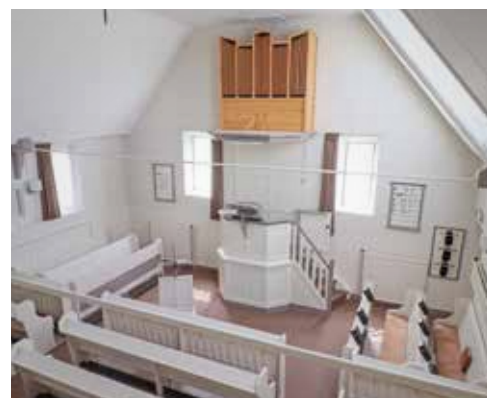

de SAAMBINDER

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Gereformeerde Gemeente Oude Tonge

06/08/2020
jaargang 98

nr **45**

Tijdens de watersnoodramp van 1 februari 1953 overlijdt ouderling C. Fris uit Oude Tonge, in de leeftijd van 76 jaar. Hij is één van de ruim driehonderd slachtoffers die in het dorp te betreuren zijn. Zijn zoon Herbert overlijdt eveneens. Vanaf 1946 heeft Fris de gemeente in het ambt gediend. Daarvóór gaf hij jarenlang leiding aan het 'leesgezelschap' in zijn woonplaats. Een week voor zijn overlijden heeft hij in het lo-

kale trammetje nog een gesprek gehad met ouderling N.H. Beversluis uit Middelharnis, waarbij hij niet alleen iets vertelde over zijn bekering, maar ook verzuchtte: 'Hoe zal ik nu toch weer eens een arme zondaar voor God worden?' Na zijn overlijden schrijft de kerkenraad in De Saambinder van 26 februari 1953: 'Dat hij nu behoort tot die verlore schare die uit de grote verdrukking is gekomen, is onze enige troost'.

De Hogepriester

De borstlap die de hogepriester in het Oude Testament droeg, was een heel belangrijk kledingstuk. Hij droeg die op de efod (schouderkleed). Hoe zag dat eruit?

Alzo zal Aäron de namen der zonen van Israël dragen aan den borstlap des gerichts, op zijn hart, als hij in het heilige zal gaan, ter gedachtenis voor het aangezicht des HEEREN geduriglijk.
Exodus 28:29

Het borstkleed was een lap van het allerkunstelijkste werk, die een vierkant vormde van circa 25 bij 25 centimeter. Waarom was deze borstlap nu zo belangrijk? Kijk maar eens mee. Op de borstlap waren twaalf edelstenen vastgehecht. Deze stenen stelden de twaalf stammen van Israël voor. Op elke steen stond de naam van een stam gegraveerd. Door de bovenste ringen, op de hoeken van de borstlap, liep een gouden koord dat werd bevestigd aan de kastjes boven op de schouders van de efod. En door de onderste ringen ging een hemelsblauw koord dat aan de efod werd vastgenaaid, iets boven de gordel.

De hogepriester droeg de borstlap met de stenen die de twaalf stammen vertegenwoordigden dus op zijn hart! Hij was er onafscheidelijk mee verbonden en bracht zo de stammen voor God bij het binnengaan in het heilige. In vers 29 lezen we dan ook: 'Alzo zal Aäron de namen der zonen van Israël dragen aan den borstlap des gerichts, op zijn hart, als hij in het heilige zal gaan ter gedachtenis voor het aangezicht des HEEREN geduriglijk'. Het wijst alles heen naar de Hogepriester van het Nieuwe Testament, Christus. En die twaalf edelstenen wijzen heen naar het geestelijke Israël, dat over de hele wereld verspreid is en wordt vergaderd uit alle volken en natiën.

Die edelstenen gaven een grote verscheidenheid te zien, maar kwamen in bepaalde dingen ook overeen. Wat ze gemeen hadden, was bijvoorbeeld dat ze alle kostbaar waren. Ze schitterden allemaal, al hadden ze een andere schittering, een andere kleur en een andere vorm.

Een hechte eenheid

Is het zo vandaag ook niet met Gods Kerk? Zijn het niet allemaal kostbare edelstenen die door de Hogepriester Christus gedragen

worden op Zijn hart? Gods kinderen zijn edelstenen. En ze vormen een hechte eenheid. Ze worden allemaal dicht bij elkaar gedragen op het hart van de Hogepriester Christus. Ze zijn allemaal door Gods genade opgezocht door de Heilige Geest. Ze kennen allemaal doorleefde zondekennis. Ze zijn allemaal door schuldbesef getroffen en geslagen. Ze kennen allemaal een diep schuldgevoel over wie ze zijn en blijven, en stralen iets uit van Gods heerlijkheid in Christus. Ze hebben allen een betrekking op één en dezelfde Zaligmaker, Jezus Christus en Dien gekruisigd. Ze buigen allen in ootmoed neer in het stof voor Gods heilige majesteit. Ze belijden allen één Heere, één geloof, één doop, één God en Vader van allen. Ze zijn allemaal, niet één uitgezonderd, kostbaar, als juwelen in Gods oog. En ze worden allemaal gedragen op het hart van de Middelaar.

Toch zijn er ook verschillen, in karakter, in afkomst, in roeping. Maar het belangrijkste is dat het juwelen zijn die dierbaar zijn in Gods oog. Nee, niet om wat ze in zichzelf zijn, maar om wat Hij van hen gemaakt heeft. Omdat Hij ze van dode stenen levende stenen heeft gemaakt. Omdat ze loon zijn op Zijn arbeid.

Ingegraveerde namen

Kijk nog eens goed naar die edelstenen. Ziet u dat daarin de namen staan *ingegraveerd*? Nu, zo staan de namen van dat geestelijke Israël ook in Gods boek gegraveerd. Dat is onuitwisbaar. Zij blijven daarin staan tot in eeuwigheid. Ja, het is waar, ze maken het ernaar dat de grote Hogepriester Zich het borstschild met de juwelen van het hart rukt en voor eeuwig van Zich werpt. Maar dat doet Hij niet. O, nee! Hij draagt ze voor altijd op Zijn hart. Hij zorgt voor hen. Door alles heen zullen ze door Gods genade bewaard worden en zelfs na een diepe val weer opgericht worden.

En kijk nog eens naar de borstlap. Hoe zit die vast op de efod? Met gouden koorden aan de bovenzijde en met hemelsblauwe koorden aan de onderkant. Zo is de Kerk nu ook vastgeketend aan de Middelaar. Met gouden koorden van liefde, met koorden van goedertierenheid, met koorden van eeuwige verkiezing. En is er niemand die ze uit Zijn hand kan rukken. Hij laat nooit varen hetgeen Zijn hand begon.

En kijk! Nóg een les. De hogepriester ging in het Oude Testament op gezette tijden in het heiligdom. Daar stelde hij de namen van allen die hij op zijn hart droeg voor Gods heilig aangezicht 'geduriglijk'. Wel, de Hogepriester Christus woont blijvend in

ds. C. van Ruitenburg,
Krimpen a/d IJssel

In dit nummer

4 De weg naar het predikambt [1]: De oogst is groot

5 In memoriam ds. J.M. Kleppe [90]

20 Wanneer krijgt een mens een ziel?

- 2** De Hogepriester
- 3** Leren op de school van Christus [31]
- 6** Bijbelstudie [1]: De Tabernakel
- 7** Commentaar
- 8** De onderscheidene gangen van Pleun Kleijn [1]
- 9** Uit vroeger jaren
- 10** Boekennieuws
- 11** Kerknieuws
- 12** Berichten
- 13** Kerkdiensten
- 19** Jeugdrubriek

het hemelse heiligdom. En de namen van Zijn kinderen wonen daar met Hem. In Zijn voorbeding stelt Hij ze Zijn Vader 'geduriglijk' voor Zijn aangezicht.

Nu gaat het erom of ik daarbij ben. Of mijn naam in die stenen gegraveerd staat. Of ik op dat Middelaarshart gedragen wordt. Zijn er onder ons die met jaloersheid zien op de borstlap en de edelstenen met daarin die namen gegraveerd? Die zien op de schittering van die edelstenen, maar het zelf zo onwaardig zijn? Die niet schitteren in eigen oog, maar in zichzelf zo zwart en vuil van zonden zijn? En die toch zoeken naar die enige Troost? Naar de Middelaar?

Weet u, die mensen kunnen niet getroost worden met het feit dat bij de wedergeboorte de namen al ingegraveerd zijn. Ook niet met het feit dat ze al op de borstlap gehecht zijn bij het eerste werk van genade. Al is dat wel waar. Maar zulke mensen zien er naar uit om het zelf uit Zijn mond te mogen horen. Die hebben een Borg en Middelaar nodig en kunnen zonder Christus niet leven en niet sterven. Die moeten gaan sterven aan alles wat van henzelf is. Nee, ze zien in zichzelf geen schitterende edelsteen. In zichzelf zijn ze dof, vuil, zondig en onwaardig! Maar wat een wonder, Christus kwam naar deze aarde om Zijn heerlijkheid af te leggen en om vuile zondaren te formeren tot edelstenen. Hij kwam om vijanden met God te verzoenen.

De tollenaar

O, lezer, staat u daar nu met de tollenaar in de tempel: O, God wees mij zondaar genadig? Heere, ik ben het zo onwaardig dat Gij onder mijn dak zoudt inkomen? Bidt u in waarheid: Heere, wees mij genadig, wees mij genadig? Dan zegt de Heere: Deze is Mij een uitverkoren vat. Deze is nu zo'n edelsteen.

Nee, dat zeggen ze zélf niet, maar dat zegt God. En het is de Heilige Geest Die de schoonheid van de Hoge priester gaat verkondigen. Wat groot als die armen van geest op Gods tijd mogen gaan zien op Hemzelf! Niet op de borstlap. Niet op de stenen waar ze zo jaloers op zijn. Maar op de Drager. Dat de Middelaar geopenbaard mag worden. Dat ze Zijn hartenklop mogen gaan gevoelen en Zijn gemeenschap mogen proeven en smaken. O, daar gaan goddelozen schitteren. Niet in eigen oog, maar in Gods oog. Daar wordt Christus nu zo dierbaar en beminlijk. Ja, dan moet u óf sterven, óf Christus moet Zich over u ontfermen. Maar Hij laat Zijn volk niet eindeloos in het verdriet.

Ralph Venning

Leren op de school van Christus [31]

Deel II Zuigelingen

IX ZIJ SMAKEN DAT DE HEERE GOEDERTIEREN IS EN VERLANGEN NAAR DE ONVERVALSTE MELK VAN HET WOORD (VOLGENS 1 PETRUS 2:1-3).

Ze hebben dat verschillende malen ervaren en geproefd.

1. Dat de Heere hun berouw schenkt, is genade. Toen de mens gezondigd had, was de wet streng en zijn berouw kon hem niet in aanmerking doen komen voor wederaanneming, ook al zou hij die zoeken met tranen. God had kunnen kiezen of Hij de mens de mogelijkheid tot bekering zou geven. Maar nu Hij dat gedaan heeft, smaakt dat naar genade en daardoor smaken ook de zuigelingen dat Hij goedertieren is.

2. Zij smaken dat de Heere goedertieren is, omdat Hij heeft voorzien in een nieuwe en levende weg om tot Hem te komen, zodat ze zalig kunnen worden op kosten van een Ander. Hij zond Zijn Zoon in de wereld om zondaren zalig te maken, opdat zij door Hem in God zouden geloven en hoop op Hem zouden hebben (1 Petr. 1:21).

3. Zij smaken hierin Gods goedertierenheid, dat Hij geen grotere dingen van hen vraagt dan melk te drinken, zich te bekeren en het Evangelie te geloven. Hij stopt hen geen duizend jaar in de hel om boete te doen. Evenmin vraagt Hij hier op aarde buitengewone plichten van hen, zoals het kapot schreien van de ogen of het verslijten van de knieën.

4. Zij smaken Zijn goedertierenheid hierin, dat Hij hen niet alleen gebiedt, maar ook nodigt en smeekt om te komen, zich te bekeren en te geloven, opdat ze zullen leven. Dat God zo laag afgedaald is dat Hij zelfs smeekt en bedelt om zich te laten verzoenen, geeft hun de smaak dat de Heere goedertieren is (2 Kor. 5:19-20).

5. Zij smaken het ook door de aanmoedigen die God hun geeft door middel van vele grote en dierbare beloften (Jes. 55:1-3; Matth. 11:28-30). Inderdaad, Hij zweert bij Zijn leven dat Hij geen lust heeft in de dood van de zondaar, maar in zijn bekering en zijn leven.

6. God heeft vaak geklopt en lang gewacht om hen tot bekering te leiden door Zijn goedheid, geduld en lankmoedigheid. Ze hebben daar lange tijd slechts nors en zondig op gereageerd. Ze hebben Zijn geduld op de proef gesteld, maar Hij bleef kloppen en wachten. Dat doet hen nog meer smaken dat de Heere goedertieren is.

7. Het is genade dat ze uiteindelijk overtuigd werden van de noodzaak van bekering tot God en geloof in onze Heere Jezus Christus, dat ze tot zichzelf gekomen zijn om hun dode, verloren en hopeloze toestand te zien. Want wie had hun ogen kunnen of willen openen en in hun harten willen werken dan alleen een genadig God? Hierin smaken ze dat Hij goedertieren is.

(wordt vervolgd)

Uit: "Leren op de school van Christus", Ralph Venning (uitg. Brevier).

De oogst is groot

Op een zeer ongebruikelijk tijdstip, pas eind augustus, zal het curatorium vergaderen over de toelating tot het eerste studiejaar van onze Theologische School. En dat terwijl het cursusjaar dan eigenlijk al zou moeten beginnen. Het is al even onwezenlijk als zoveel andere zaken, die diep ingrijpen in ons kerkelijk leven, veroorzaakt door de heersende pandemie.

v. A.

door Christus gezonden te zijn. Een niet gezonden gezant is een bespottung. Daarom moet hij ervan overtuigd zijn dat hem het woord der verzoening is toebetrouwd. Een gezant van Christus is door Christus Zelf gezonden. Zo iemand heeft daar niet zelf voor gekozen en heeft zichzelf niet opgeworpen. Hij is een gezondene, waarvan Timotheüs het bewijs moest leveren (2 Tim. 2:21). Zo iemand is een door God uitverkoren 'vat', om Zijn Naam te dragen. Een geschenk van de ten hemel Gevarene (Ef. 4:11). Zo iemand weet zich gesteld over de kudde. Hij heeft de bediening niet van mensen, noch door een mens.

Geloven we werkelijk dat de Heere ook in het jaar 2020 herders verwekt, zoals we in Jeremia 23:4 lezen? Dat God Zelf wachters stelt om de mond Gods te zijn? Wanneer er ooit een tijd geweest is om dat goed te beseffen, dan is het onze tijd wel. Waar was in de ambtelijke dienst anders mijn hoop en moed gebleven?

Er is veel misvatting ten opzichte van de roeping. Er is veel oppervlakkig gevoelswerk, ingewikkelde beschouwing en zelfs een wonderlijk mengsel hiervan. Maar ook hierin blijkt eenvoud het kenmerk van het ware. Het gaat allereerst om persoonlijke redding, vervolgens om de roeping. Waarbij het groter is dat we een kind van God mogen zijn dan een knecht van Hem. Dat eerste moet niet verdrongen worden door de werkzaamheden met betrekking tot het ambt. Knecht-zijn is niet iets wat je bevindelijke leven uitmaakt of beheerst.

In een vervallen kerk zijn er velen die zich krampachtig opdringen. Laten we meer aan zelfonderzoek doen. Dan kan de lastbrief die de Heere geeft in alle rust en oprechtheid getoond worden, in ernst en bedaardheid. Want ook hier geldt: de zondaar doet dit bedaard, vrijwillig, armoedig, gelovig en oprecht. Er hoeft niets bewezen of voorgewend te worden. Er hoeft geen stand opgehouden te worden. Wat een belijder is zonder bekering, is een herder zonder roeping. Met als gevolg: kwalijk bezette preekstoelen. Joseph Alleine gaf daarom het advies: 'Als ge er iets aan doen kunt, word dan geen dominee'.

Hoe zal iemand dan weten van Godswege geroepen te zijn? Als het van God is, dan gaat het door. Zeker en gewis!

(wordt vervolgd)

De zaak van de toelating vraagt echter niet minder onze aandacht en ons gebed. Het vraagt ook om een hartelijk meeleven met alle betrokkenen, zoals de broeders die zich gemeld hebben met een attest van hun kerkenraad, de leden van het curatorium en de hele gemeenschap van onze school, die zich hierbij intens betrokken weet. Als het goed is, hoort u en hoor jij daar ook bij. De oogst is (nog steeds) groot en de arbeiders zijn weinige. Let op de vele lege kansels en de gemiddelde leeftijd van de predikanten. Er ligt de blijvende oproep van de goede Herder, in bewogenheid met zoveel schapen die vermoeid en verstrooid zijn, om de Heere des oogstes te bidden dat Hij Zelf arbeiders in Zijn oogst zal uitstoten. Met Geesteskracht, waarbij Hij Zelf getuigenis geeft aan Zijn eigen werk. Onwederstandelijk!

In enkele artikelen wil ik u laten meelezen in "Pastorale adviezen" van ds. C.H. Spurgeon. Misschien vergaat het u net als ondergetekende, dat alle reserves zomaar wegvallen. De globale rode draad van deze

artikelen kunt u dus bij Spurgeon uitvoeriger nalezen.

Roeping van ieder

Het is de plicht van ieder van Gods kinderen om het evangeliezaad te strooien. Zondag 12 van de Heidelbergse Catechismus spreekt daarom over het christenambt om 'Zijn naam te belijden en mijzelf tot een levend dankoffer voor Christus op te offeren'. Deze roeping hebben mannen en vrouwen en is dus duidelijk onderscheiden van de roeping tot het predikambt. Als het goed is, wordt de geestelijke nood van de naaste door elke ware christen gevoeld. Wanneer de ruimte in de Zaligmaker ervaren mag worden, is er een innerlijke drang om dit met de naaste te delen. Want: 'als het voor mij kan, dan kan het voor jou zeker'. Dit gevoel van de nood en deze drang om van Gods dienst en Naam te getuigen, is echter nog geen roeping tot het predikambt. Laten we dit duidelijk blijven onderscheiden.

Persoonlijk geroepen

Het is noodzakelijk dat een prediker weet

In memoriam

ds. J.M. Kleppe

7 maart 1930

30 juli 2020

Donderdagmorgen 30 juli kwam de boodschap van de kinderen van onze geliefde broeder, ds. J.M. Kleppe, dat de HEERE hun geliefde vader, groot- en overgrootvader, verlost had uit dit Mesech der ellende. Nu mag hij eeuwig en volmaakt de volkomen dankzegging van zijn God en Koning aanheffen.

Het is het loflied dat ons hier zo menigmaal is voorgezongen, maar dat straks eeuwig wordt uitgezongen door alle uitverkorenen, die gekocht zijn door het bloed van het Lam en geleid zijn door de Heilige Geest: 'Mijn God, U zal ik eeuwig loven, omdat Gij 't hebt gedaan!'

Daar is wel een bange weg van strijd, beproeving en aanvechting aan vooraf gegaan. Een weg waarin de zaligmakende hoop uitzag naar de volkomen verlossing. Zij is nu gekomen! Onze broeder mocht voor eeuwig zijn wens ontvangen, om Hem eeuwig te mogen bedanken, Hem aan Wie hij de eeuwige gelukzaligheid te danken had. Aanbidding, eer en dankbare lofgezangen mogen daar gehoord worden, daar waar geen inwoner meer zal zeggen: Ik ben ziek.

Gearresteerd en geroepen

Op 7 maart 1930 mocht Johannes Maarten Kleppe in Rotterdam het levenslicht aanschouwen. Na aanvankelijk zijn eigen leven geleefd te hebben, zonder God en buiten Christus, behaagde het de Heere hem naar Zijn welbehagen te arresteren en te roepen uit de duisternis tot Zijn wonderbaar en heerlijk licht. Als ouderling mocht hij de gemeente van Capelle aan den IJssel dienen. Daarna kwam de roeping van boven

om de HEERE te mogen dienen in het wonderlijke ambt van dienaar des Woords.

In 1967 behoorde hij tot het vijftal dat werd toegelaten tot de opleiding aan de Theologische School. Toen kwamen onze wegen van 's hemelswege bij elkaar: D. Rietdijk, J. Koster, M.J. van Gelder, J.M. Kleppe en ondertekende. Door de weg van de onmogelijkheid waren ze alle vijf geroepen, werden ze bekwaamd en uitgestoten in Gods wijngaard.

Woerden was zijn eerste gemeente. Daar mocht hij de herdersstaf opnemen. In 1981 volgde de gemeente van Apeldoorn, en vanaf 1985 tot aan zijn emeritaat in 2000 diende hij de gemeente van Rijssen-Noord. In afhankelijkheid van zijn grote Koning mocht hij en kon hij door Zijn trouwe hulp veel werk verzetten.

Wat was het zijn lust om Hem uit te stallen en aan te prijzen! De liefde van Christus drong hem. Christus

was de hoofdinhoud van zijn prediking en van alle pastorale arbeid. Om die dienens- en lievenswaardige Koning der koningen aan te prijzen, in Zijn dierbaarheid, noodzakelijkheid en uitnemende heerlijkheid, waarmee Hij wil wonen en tronen in harten van verloren zondaren en zondaresen.

Het grote verlies van zijn geliefde vrouw in 2006 is voor broeder Kleppe een open wond geweest en gebleven. Zijn kinderen hebben hun geliefde vader tot in zijn laatste uren getrouw mogen bijstaan. Maar zij wisten dat er Eén is, Die meer recht op hem had! Want hij was duur gekocht! Dat was de prijs die de dierbare Bloedbruidegom moest en wilde betalen, tot 's Vaders eer en hun zaligheid.

Broeder Kleppe is niet als dienaar des Woords gestorven, maar als een arme zondaar, die genade mocht vinden in de ogen van de HEERE. Eeuwige verwondering en aanbidding blijft erover voor allen en door allen, die door de nauwe poort van de wedergeboorte mogen ingaan in het Koninkrijk der hemelen. Zij zullen doorgaan door de enge poort en ingaan in des Konings paleis! 'Ik zal, ontwaakt, Uw lof ontvouwen, U in gerechtigheid aanschouwen, verzadigd met Uw Goddelijk beeld'.

ds. J.W. Verweij, Zwijndrecht

*‘En zij zullen Mij een heiligdom maken,
dat Ik in het midden van hen wone’.*

Éxodus 25:8

Gods heiligdom

Heeft u zich weleens afgevraagd waarom Mozes, geïnspireerd door God de Heilige Geest, het werk van de schepping slechts in twee hoofdstukken beschrijft, terwijl hij over de tabernakel veel uitvoeriger is? Het is omdat de dienst van het heiligdom ver boven de schepping uitgaat en de diepste heilgeheimen bevat. Tot in detail wijst alles heen naar de Persoon en het werk van Christus, de Middelaar van het genadeverbond.

ds. C.A. van Dieren,
Rijssen

Vragen

1. De dienst van het heiligdom bevat veel heilgeheimen. Welke heilgeheimen ziet u? Wat zegt dat over de mens?
2. De tabernakel werd gemaakt opdat God in het midden van het volk zou wonen. Hoe?
3. De tabernakeldienst laat zien dat God niet over de zonde heenstapt. Hoe is dat in onze tijd en in ons persoonlijk leven?

Schatten voor Zijn dienst

Behalve geitenhaar is er natuurlijk nog veel meer nodig, zoals goud, zilver en andere kostbaarheden. Hoe kwam het volk daaraan? Die hadden ze, toen ze uit Egypte vertrokken, meegekregen. Gewillig geven ze nu hun schatten voor de dienst van de Heere. Het duurt echter niet lang of ze zullen leren dat ze helemaal niet zo gewillig, maar juist onverbeterlijk zijn. Denk maar aan het gouden kalf, dat Aäron maakt. Wat een wonder dat onder zo'n volk van murmureerders en opstandelingen de tabernakel wordt opgericht en dat de Heere ondanks alles zegt: 'Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde'. In de dienst van de tabernakel laat God zien dat Hij niet over de zonde heenstapt. Straks staat in de voorhof het brandofferaltaar, waarop het brandoffer door de hitte van het vuur totaal zal verteren. Het ziet op de arbeid van Christus, Die in de menselijke natuur in de tabernakel van vlees en bloed neerdaalde en Zichzelf Gode onstraffelijk opofferde. Ziet u dat alles alleen in Hem ligt? Weet u voor wie? Voor zwervers en woestijnbewoners!

(wordt vervolgd)

Het is God Zelf, Die Mozes de opdracht geeft om de tabernakel op te richten. Hoe alles vervaardigd en ingericht moet worden, is Mozes door Goddelijke openbaring bekendgemaakt. Hij weet precies het aantal striklisjes en de bijzonderheden van de schelletjes. Daarvan mag hij niet afwijken. Ziet u de les? God moet niets van een eigenwillige godsdienst hebben. Dat geldt ook de Kerk, die gewillig gemaakt wordt om Gods weg te gaan.

Plaats van gemeenschap

De tabernakel moet dus vervaardigd worden omdat God onder Zijn volk, dat Hij soeverein en eeuwig liefhad, wil wonen. Het is de plaats van gemeenschap met Zijn volk. Daar zal Zijn troon staan en daar zal Hij het volk regeren. Hoe is het

toch mogelijk dat zo'n heilig God bij zo'n onheilig volk kan wonen? God is toch een verterend Vuur? Ook dat is een les die de tabernakeldienst leert. Om de tabernakel te kunnen maken, brengt het volk vrijwillige gaven, bijvoorbeeld het zwarte geitenhaar. Daarvan wordt het dekkleed gemaakt. Dat betekent dat er aan de buitenkant van de tabernakel geen enkele schoonheid te bespeuren is. Inwendig is de tabernakel wel schoon en dat wijst op de twee naturen van Christus. Ook de tenten van het volk waren zwart. Zo leren Gods kinderen zich ook als zwarte zondaren kennen. Aan de buitenkant is er geen heerlijkheid en vaak zijn ze veracht, maar de Tabernakel, Christus, heeft de eerste plaats bij hen ingenomen.

Hagia Sophia

Een van de meest herkenbare heiligdommen van het christendom wordt veranderd in een moskee. Door de Hagia Sophia, nu een museum, om te vormen tot een moskee toont de president van Turkije, Erdogan, aan dat hij ook deze manier probeert niet alleen van Turkije een moslimland te maken, maar ook de invloed van de islam in de wereld te versterken.

ds. W. Silfhout,
Capelle aan den
IJssel

Erdogans beslissing moet worden gezien in het licht van zijn grotere agenda om het Ottomaanse rijk te herstellen. Daaraan liggen eeuwenoude spanningen ten grondslag tussen Turkije en Rusland. Rusland was immers altijd de grootste vijand van de Ottomanen. Die spanningen zijn niet alleen politiek, maar ook religieus van aard. Sinds de val van Constantinopel in 1453 toen de Hagia Sophia van een kerk een moskee werd, beschouwt de Russisch-Orthodoxe Kerk Moskou als 'het derde Rome'. In het RD van 18 juli wordt verondersteld dat de Turkse president Erdogan een rol heeft gespeeld toen de Oekraïens-Orthodoxe Kerk zich onafhankelijk verklaarde van Moskou. Dit leidde tot een schisma tussen Moskou en Constantinopel.

Constantinopel

De Hagia Sophia (heilige wijsheid) is een voormalige christelijke kathedraal in het centrum van de Turkse stad Istanboel. Vanwege de bijzondere geschiedenis en architectuur staat het gebouw op de werelderfgoedlijst van de Unesco.

Gedurende de hele periode van 537 tot 1453 was het de grootste kathedraal ter wereld. In 1453 heeft de Turkse sultan Mechmed II met geweld een van de grootste kerken van het christendom omgebouwd tot een moskee. Uit dat jaar dateert ook de naam Aya Sophia. Het gebouw werd toen voorzien van minaretten en het kruis op de centrale koepel werd vervangen door een halve maan. Binnen werden zes platen met de namen van Allah, Mohammed en de vier 'rechtgeleide' kaliefen aangebracht. De Byzantijnse muurschilderingen en mozaïeken werden onder een witte pleisterlaag bedekt. Toen echter het secularisme in Turkije zegevierde, werd deze gedwongen omvorming in 1934 gedeeltelijk ongedaan gemaakt door Atatürk en werd Hagia Sophia een museum. De oude mozaïeken werden opnieuw zichtbaar gemaakt.

Christelijk?

Omdat het gebouw op de werelderfgoedlijst van Unesco staat, durft Erdogan het kennelijk niet aan om de christelijke muurschilderingen en mozaïeken weer

weg te pleisteren. Om te voldoen aan het voorschrift dat de moslims hun gebeden dienen te verrichten in een omgeving die vrij is van afbeeldingen van levende wezens, zullen die afbeeldingen tijdens islamitische gebeden bedekt worden. Moeten we ons druk maken over de omvorming van wat oorspronkelijk een kerk was, later een moskee, weer later een museum en nu weer een moskee is geworden? De Hagia Sophia was toch een kerk van de Orthodoxe Kerk van het Oosten? Weliswaar christelijk, maar toch ver verwijderd van het westerse christendom? Zelfs ten opzichte van de Rooms-Katholieke Kerk, laat staan van het gereformeerde gedachtegoed? En de kerk was toch al eerder een moskee? Is het zo erg dat straks toeristen die het gebouw willen bezoeken, waarschijnlijk hun schoenen moeten uitdoen? Voor hen zullen de christelijke afbeeldingen wel zichtbaar worden gemaakt. Je moet wat doen om het toerisme te stimuleren.

Said Nursi

Toch is deze omvorming van de Hagia Sophia reden tot verontrusting. Het is bekend dat Erdogan grote belangstelling heeft voor de leer van Said Nursi (1877-1960), die wel genoemd wordt de meest invloedrijke moslimtheoloog uit deze periode. Said Nursi wilde de invloed van de islam in het moderne Turkije versterken en de confrontatie met het christelijke westen aangaan. Said Nursi zou eens gezegd hebben: 'Europa is zwanger van de islam en zal er op een dag van bevallen'.

Het geheel van de activiteiten van Erdogan ten opzichte van Europa, maar ook van Rusland, lijkt erop gericht deze visie van Said Nursi in praktijk te brengen. Dat geldt niet alleen van zijn vluchtelingenpolitiek, maar ook van zijn voornemen om in 2023 het Verdrag van Lausanne te laten verlopen. Dat verdrag heeft betrekking op de status van Turkije na het einde van de Eerste Wereldoorlog en de val van het Ottomaanse Rijk. De winnaars van de oorlog tekenden de geografie van het moderne Turkije. Door te dreigen met het opzeggen van dit verdrag toont Erdogan dat hij van plan is af te stappen van de visie van Atatürk om Turkije om te vormen tot een moderne Europese samenleving.

Het christelijke westen krijgt opnieuw een les van Erdogan. Hij is niet van plan inmening van buitenaf te tolereren. Alles is gericht op het herstel van de oude glorie van het Ottomaanse Rijk en het innemen van een centrale rol op het wereldtoneel.

'We hebben daar samen geschreid'

ds. J. Schipper,
Scherpenzeel

'Nergens hoort of ziet men dat er een bukken voor God is, noch door overheden, noch door onderdanen. Gods Woord leert ons dat de zonde van bedrijf en nalatigheid bij overheden en machten begint, omdat die de onderregeerders zijn onder de Opperregeerder. En als die de tucht inhouden en Gods Wet gaan verlaten en verbreken, is niets anders te wachten dan alle uitbreking van de zonde, waar de ene zonde de andere baart'.

Vader Pleun besteedde niet alleen veel tijd en aandacht aan zijn eigen kinderen. In het algemeen had hij een zwak voor de jeugd.

Bovenstaande woorden zouden uitgesproken kunnen zijn door een predikant in onze dagen tijdens een tijdrede of boetepreek op biddag of dankdag, ziende op de wereldwijde pandemie en op het verval van land en volk. Het citaat is echter gehaald uit een oude brochure met als titel "Een overdenking over den toestand van Land en Kerk in een brief aan mijne vrienden", door Pl. Kleijn te Rotterdam. De brief is uitgegeven door J.P. van den Tol Jz. te Nieuw-Beijerland in 1933. Zelf heb ik een exemplaar van het "2^e Duizendtal". De brochure kostte 25 cent. En in de magere crisisjaren van toen moest je elk dubbeltje omdraaien! Kennelijk was er vraag naar een dergelijke overdenking. De inhoud van deze brief leert ons dat in diverse opzichten de geschiedenis zich herhaalt. De wijze Prediker zei reeds: 'Er is niets nieuws onder de zon!' En de geschiedenis leert ons ook dat we niets van de geschiedenis leren. De brochure getuigt er ook van dat de (zeer eenvoudige en bepaald niet academisch gevormde) schrijver een goed verstand had en dat hij de tijdgeest met veel inzicht en ernst wist te doorgronden. En dat ging gepaard met een degelijke kennis van Gods Woord en de kerkgeschiedenis.

Beminnelijk man

Wie was deze schrijver? Pleun Kleijn heeft vele jaren gewoond, gewerkt en gekerkt in Rotterdam, maar zijn geboortegrond lag in

de Hoeksche Waard: op 8 december 1869 werd hij geboren aan de Korendijk in de gemeente Goudswaard. Zijn ouders waren Klaas Kleijn en Jannetje Bijl. Het gezin behoorde tot de Nederduits-Hervormde kerk. In zijn jeugdijaren heeft Pleun echter weinig of geen betrekking gehad op het kerkelijk leven. Naar zijn eigen getuigenis leefde hij zonder God in de wereld. Pleun trad op 21 mei 1903 in het huwelijk met Willempje de Jong, geboren te Zuid-Beijerland. Willempje was toen 22 jaar oud. Ze vestigden zich in Hillegersberg. Op 21 juni 1926 vertrokken ze naar Rotterdam, waar Kleijn tot aan zijn overlijden in 1949 woonde in de Sionstraat 31a (in Kralingen). Het huwelijk werd gezegend met negen kinderen, maar rouw en verdriet was menigmaal hun deel: ze moesten vier kinderen grafwaarts dragen, onder wie zijn jongste zoon, de zwaar gehandicapte Jacob. Dagelijks kon men Pleun achter het invalidenwagentje zien lopen, waarin de jongen zat. In een brochure, getiteld "Ho e kunnen de zonden van Gods volk als paarlen gehecht worden aan de kroon der verdiensten Christi?" (1938) schrijft hij bijna aan het einde: 'En hier eindig ik met mijn overdenkingen, die ik de laatste weken overdacht heb achter het invalidenwagentje van mijn jongste zoon, die een zenuwpatiënt is, waar ik dagelijks enkele uren mee uitrijd'.

Ds. W.C. Lamain, die toen de predikant was van Rotterdam-Zuid, kon zich het jaren later nog herinneren: 'Ik reed met de auto aan de buitenkant van de stad door een plantsoen, waar zulke grote bomen stonden. Het regende die morgen zo hard. Daar zag ik die oude vriend onder een boom staan. Zijn jongste zoon, toen 21 jaar oud, missend zijn redelijk verstand, reed hij in een invalidenwagen. Och, wat voelde ik mij aangetrokken tot die vriend, die zo'n zwaar kruis te dragen had. Ik reed er heen en stapte uit de auto. Het eerste wat hij tegen mij zei was: Dat kind is nu 21 jaar oud en ik ben er nog nooit mee onder God kunnen komen. O, wat trof het diep in mijn hart. Een man met zoveel genade en dan dat kruis nog nooit kunnen aanvaarden. We hebben daar samen geschreid'. Jacob Kleijn overleed in 1939 op 21-jarige leeftijd. Vader Pleun besteedde niet alleen veel tijd en aandacht aan zijn eigen kinderen. In het algemeen had hij een zwak voor de jeugd. Hij moet trouwens toch een beminnelijke man geweest zijn. Aangenaam in de omgang.

(wordt vervolgd)

Een Statenbijbel en een straatnaam

A. Bel,
Vlaardingen

Omstreeks 1831 kocht een jongeman in Groningen van een Joodse koopman een Statenbijbel. Er is in Woltersum, een dorp in Groningen, al vele jaren een straat met een bijzondere naam. Een naam die alles te maken heeft met die Bijbel.

Over Jan Egberts Broekema (1809-1901) ging het in een vorig artikel. Hij was de man die alle stemmen kreeg toen hij kandidaat voor ouderling was. In zijn jeugd had hij op een bijzondere manier lezen en schrijven geleerd: as op een vuurplaat gladstrijken, en dan letters erin tekenen.

Jan Broekema was al ongeveer 22 jaar toen hij alleen op afstand een Statenbijbel gezien had, namelijk in de kerk, op de preekstoel. Waarom was die Bijbel zo dik? Dat begreep hij niet. Maar hij hoorde dat er in die Bijbel ook een verklaring stond, daarom was hij zo dik. En sinds hij dat wist, was er een stil verlangen in zijn hart om in het bezit te komen van een Statenbijbel, want hij had Gods Woord lief. Hij las veel in de Bijbel, maar er stond veel in wat hij niet begreep.

Het werd mei, en in die maand was er in Groningen van oude tijden af een zoge-

noemde 'vrijweek' voor allen die dienstbaar waren. Velen werkten als knecht of meid op een boerderij. Ze ontvingen in mei ook hun jaarloon. Dan konden ze de schoenmaker en de kleermaker en de winkelier betalen, op bezoek gaan bij hun ouders en familie, en ook – het hoogtepunt van de vakantie – een dag naar 'stad' gaan. 'Stad', dat was Groningen, want voor Groningers was er eigenlijk maar één stad: Groningen. Het was in die week ook kermis, en die slokte veel geld op. En verder werd ook veel uitgegeven aan prullaria enzovoort.

Jan was ook een dag naar Groningen gegaan. Hij was altijd gewend geweest zijn loon aan zijn moeder te geven, want thuis had men het geld hard nodig. Maar twintig gulden had hij voor zichzelf bestemd.

Aan één stuk door naar huis

Hij slenterde door de stad, maar hij voelde zich niet op z'n gemak. Daar zag hij ineens in

een kraam een Statenbijbel liggen, precies zo'n Bijbel als op de preekstoel lag. Wat zou hij graag die Bijbel in bezit willen hebben! Maar wat zou het wel kosten? Aarzelend vroeg hij naar de prijs. 'Het is een echte, een heel beste, van Jacob en Pieter Keur', zei de Joodse koopman. 'Hij had wel tachtig of honderd gulden gekost, maar je kunt hem voor een spotprijs kopen'. Met vreugde betaalde Jan het bedrag dat de koopman vroeg, namelijk negentien gulden. Aan afdingen dacht hij niet, hij was veel te blij dat hij genoeg geld bij zich had. De koopman was ook blij en gaf die goede klant nog twee preken cadeau.

In een winkel kocht Jan voor de laatste gulden een linnen zak, deed de Bijbel daarin en met die zware Bijbel op zijn rug liep hij tweeënhalve uur aan één stuk door naar huis.

Hellenbroek

Jan ging lezen. Hoe ging hij lezen? 'Hij deed zoals er in zeker vraagboekje staat dat men de Bijbel moet lezen', zo schreef ds. J. Kok, die het leven van Jan Broekema heeft beschreven. Daarmee bedoelde hij Hellenbroek, die op de vraag hoe men de Heilige Schrift moet lezen antwoordt: 'In Gods vreze, met een biddend hart, eerbiedig aandacht en met een geestelijk oordeel'.

Zoveel en zo vlijtig bestudeerde Jan Broekema zijn Statenbijbel, dat men later van hem zei dat hij de hele Bijbel met de kanttekeningen erbij van buiten kende. Dat zal wel wat overdreven geweest zijn, maar het is weleens gebeurd dat hij drie achtereenvolgende hoofdstukken uit Jesaja uit zijn hoofd opgezegd heeft. Het was toen te donker geworden om te kunnen lezen. Werd er een Bijbeltekst genoemd, dan wist Jan ook heel vaak wat 'de kant' ervan zei. 'De kant', zo noemde hij altijd de kanttekening.

Toen hij getrouwd was, kreeg de Statenbijbel een ereplaats, op een mahoniehouten lessenaar. Naast zijn huis in het dorp Woltersum liep een pad, en daarvan maakten de inwoners veel gebruik. Dan zagen ze de Bijbel op de lessenaar liggen. Tussen 1866 en 1876 werd het Eemskanaal gegraven (van Groningen naar Delfzijl). Het kanaal was dicht bij het huis van Jan Broekema en toen de polderjongens in Woltersum werkten, liepen ze dagelijks langs het pad langs zijn huis. Ook zij zagen de Bijbel en ze noemden het pad 'het Bijbelgangetje'. In de volksmond werd dat 'het biebelgankje'. Vele jaren later, in 1954, werd 'Bijbelgang' een officiële straatnaam.

Boekennieuws

"De richter uit Rama",
ds. A. Moerkerken;
uitg. Den Hertog;
150 blz.; € 15,50.

De richter uit Rama

Het is een zegen dat onze geliefde oud-docent en rector nog in staat is dienstbaar te zijn door middel van zijn pennenvruchten. Ook deze negen overdenkingen over Samuël zijn zo onderwijzend. In de vierde overdenking lezen we: 'Dan slacht Samuël dat melk-lam voor het aangezicht des Heeren. En daar vloeit het bloed. En op grond van dat bloed gaat Samuël daar bidden. Op grond van dat bloed gaat de Heere verhoren. Wat ligt daar een les in. Het volk klaagde de Heere achterna. Het is groot als een mens dat doen mag, schreien achter de Heere aan. Kent u het? Het is groot, maar het kan nooit de grond van zalig worden zijn. Ze goten hun ziel uit voor het aangezicht des Heeren. Groot, maar het gebed kan nooit de grond voor de zaligheid zijn. Ze deden de Baäls en de Astharoths weg. Groot, maar het kan nooit de grond van de verhoring en van de zaligheid zijn. Ze belijden hun zonden: Wij hebben tegen de HEERE gezondigd. Groot! Hoorden we het maar vaker op huisbezoek. Maar het kan nooit de grond zijn. Om dat nu te leren, neemt Samuël een klein lam en slacht het. Hij wijst op het bloed

en zegt tegen dat verslagen volk: 'Alleen dat bloed kan de grond voor uw behoudenis zijn'.

Al lezend krijgt Hebreeën 11 vers 32 glans: 'En wat zal ik nog meer zeggen? Want de tijd zal mij ontbreken, zou ik verhalen van Gideon, en Barak, en Simson, en Jefta, en David, en Samuël, en de profeten'. Allermeeest krijgt de Middelaar glans, als de lijnen steeds worden doorgetrokken naar de Meerdere van Samuël, Jezus Christus. Gods Kerk heeft een Profeet, Die tegelijkertijd Priester is en Koning. Van harte aanbevolen voor de leesdiensten alsook voor persoonlijk gebruik.

ds. B. Labee, Veenendaal

"Woorden naar het Woord" (uitleg van begrippen uit de geloofsleer),
A.R. Bronkhorst;
uitg. Gebr. Koster;
109 blz.; € 9,95.

Woorden naar het Woord

Door de heer A.R. Bronkhorst, verbonden aan het ds. G. H. Kersten Onderwijscentrum (KOC diensten en Visie), zijn de kernbegrippen vanuit het bekende vragenboekje "Voorbeeld der Goddelijke waarheden" van A. Hellenbroek voor jongeren toegelicht in de kerkbode van de Gereformeerde Gemeente in Nederland te Barneveld. Deze artikelen zijn nu gebundeld en uitgegeven in een handzaam boekje, "Woorden naar het Woord". Dat is een goede zaak, want nu kunnen meer jongeren en ook ouderen er kennis van nemen.

De kernbegrippen uit "Voorbeeld der Goddelijke waarheden" worden op een heldere en aansprekende manier behandeld aan de hand van Bijbelse voorbeelden en met voorbeelden uit het dagelijkse leven. Bij deze 33 korte artikelen is een passend Bijbelgedeelte en een te zingen psalm opgenomen. Het boekje leent zich dan ook goed om, bijvoorbeeld op zondag, in het gezin met elkaar te lezen. Naar aanleiding daarvan kan dan met elkaar gesproken worden over zaken van de geloofsleer. Voor jong en oud is het goed als de kernpunten van de geloofsleer bekend zijn. Elk stukje eindigt met een persoonlijke toepassing, waarbij gewezen wordt op wat nodig is om getroost te kunnen leven en zalig te sterven. Jongeren, ook zij die catechetisch onderwijs ontvangen over een

belijdenisgeschrift, kunnen deze uitgave ook persoonlijk gebruiken, door bijvoorbeeld iedere dag of elke week een hoofdstuk te lezen. Als het over de kennis van God gaat, schrijft de auteur: 'Wij hebben een ingeschapen en verkregen Godsken-nis. Dat is een voorrecht dat we boven anderen op deze wereld mogen hebben. Het is niet genoeg tot zaligheid. Vraag voor het eerst of opnieuw om geheiligde kennis door Woord en Geest. Daardoor alleen leren we God kennen, onszelf en Jezus Christus, Die God gezonden heeft tot zaligheid van verloren zondaren'. De Heere kan ook het gebruik van deze uitgave zegenen. De prijs zal niet te hoog zijn om het boekje aan te schaffen of cadeau te geven.

J. van Wingerden, Krimpen aan den IJssel

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

Beroepen:

Te Nobleford (Alberta, Canada),
ds. G.M. de Leeuw te Grand Rapids
(Beckwith Avenue), VS;
Te Waardenburg,
ds. A.T. Huijser te Sliedrecht.

Bedankt:

Voor Bodegraven, Groningen en Vlissingen,
ds. H. Brons te Vlaardingen;
Voor Houten, ds. R.A.M. Visser te Apeldoorn;
Voor Kapelle-Biezelinge, Lisse,
Rotterdam-Alexanderpolder en Sheboygan
(Wisconsin, VS), ds. H. Hofman te Kalamazoo
(Michigan, VS);
Voor Katwijk aan Zee, ds. A. Vermeij te
Oosterend (Texel);
Voor Woerden, ds. R.A.M. Visser te
Apeldoorn;
Voor Zeist, ds. M. Joosse te Ede.

VERGADERING PS ZUID

Op donderdag 3 september vergadert de
Particuliere Synode Zuid in het kerkgebouw
van de Gereformeerde Gemeente te Goes.
Aanvang 9.30 uur. Mannelijke (doop)leden
zijn welkom. Op woensdag 2 september
wordt een bidstond gehouden in de kerk van
de Gereformeerde Gemeente te Tholen. In
deze dienst, die om 19.30 uur begint, hoopt
ds. S. Maljaars, preses van de vorige synode,
voor te gaan.
I.v.m. de coronamaatregelen is het van belang
dat zowel afgevaardigden als belangstel-
lenden zich vooraf aanmelden voor zowel de
bidstond als de vergadering. U kunt dat doen
via <https://forms.gle/qd13EbWN8PdjqAmEA>

of via een link op www.gergeminfo.nl. Het
aantal vrije plaatsen is echter beperkt, meldt
u zich daarom tijdig aan. Aanmeldingen wor-
den in volgorde van binnenkomst verwerkt.
Wanneer u een plaats is toegewezen, ont-
vangt u twee weken van tevoren een beves-
tiging per e-mail. De bidstond is ook live te
volgen via Kerkomroep: Ger. Gem. Tholen
Rehobothkerk.

EXAMEN KAND. P.C. VLOT

Op zaterdag 22 augustus zal kandidaat P.C.
Vlot het peremptoir examen voor de classis
Goes afleggen. Ook voor een classicaal
examen gelden op dit moment beperkende
maatregelen en voorschriften. Daarom is op
de homepage van www.gergeminfo.nl onder
Actueel de volgende tekst geplaatst:
'Op zaterdag 22 augustus a.s. zal het classi-
caal examen van kand. P.C. Vlot worden afge-
nomen in de Sionkerk te Goes (aanvang 9.30
uur). De vergadering is vanwege de corona-
maatregelen beperkt toegankelijk voor man-
nelijke (doop-)leden van de Gereformeerde
Gemeenten. Wilt u de vergadering bijwonen?
Dan moet u zich via deze link aanmelden.
Omstreeks 17 augustus krijgt u DV per email
bericht of u aanwezig kunt zijn. Alleen met
dat emailbericht heeft u toegang tot de
vergadering.'
Als u op www.gergeminfo.nl de genoemde
link aanklikt, verschijnt een korte vragenlijst
die ingevuld moet worden. Alleen degenen
die zich via deze link aanmelden, kunnen uit-
genodigd worden voor het bijwonen van deze
classisvergadering. Deze verplichte aanmel-
ding is noodzakelijk om zicht te krijgen op
het aantal potentiële aanwezigen.

Hoewel de gemeente van Goes een ruim
kerkgebouw heeft, is het aantal plaatsen dat
uitgegeven kan worden, beperkt. Er worden
meer aanmeldingen verwacht dan het aantal
beschikbare plaatsen. Daardoor zullen mo-
gelijk niet alle aanmeldingen gehonoreerd
kunnen worden. Mannelijke (doop-)leden van
Krabbendijke krijgen voorrang bij de toewij-
zing van de plaatsen. We vragen uw mede-
werking, zodat het classicaal examen van
kandidaat Vlot op 22 augustus een ordelijk
en waardig verloop mag hebben.

**P. van Vijven, scriba classis Goes (namens
de roepende kerk van Wolphaartsdijk)**

VELDWERKER VOOR LEIDSCHER RIJN BENOEMD

De Classis Utrecht van de Gereformeerde
Gemeenten heeft de heer J. (Jaco) Hakken-
berg (46) uit Ridderkerk benoemd als de
nieuwe veldwerker in de Utrechtse wijk
Leidsche Rijn. De benoeming gaat per 1 okto-
ber in. Nieuw in deze situatie is dat naast de
financiële last nu ook het werkgeverschap
door de classis wordt gedragen, waarbij de
feitelijke invulling berust bij de Classicale
Evangelisatie Commissie (CEC LR).
Sinds 2003 wordt vanuit de Classis Utrecht
evangelisatiewerk verricht in Leidsche Rijn.
Inloophuis De Hoeksteen is het centrale punt
in het werk. In de achterliggende jaren zette
de heer J. Kardol zich in voor het evangelisa-
tiewerk in Leidsche Rijn. Wegens zijn benoe-
ming als evangelist in Guinee legde hij eerder
dit jaar deze taak neer.
De heer Hakkenberg is al vele jaren werk-
zaam in verschillende functies bij Stichting
Ontmoeting. De afgelopen jaren was hij
veldwerker bij Stichting Ontmoeting in Rot-
terdam. Daarnaast verleent hij via Stichting
Volharding gevangenispastoraat in de Belgi-
sche gevangenis Merksplas. Voorheen was
hij diaken en gaf hij leiding aan jeugdwerk in
Ridderkerk-Slikkerveer. Hakkenberg is ge-
trouwd en vader van drie kinderen.

WIJZIGINGEN KERKELIJK JAARBOEK

Blz. 314, gemeente Zeist:

Het telefoonnummer van de scriba is niet
0343-755863 maar 0343-755853.

Blz. 390, Bond van Zondagsscholen:

De nieuwe materiaalbeheerder is: B.W.
Drost, Nic. Beetslaan 1, 2741 ZZ Waddinx-
veen; e-mail: materiaal@bvzgg.nl, tel.: 06-
51087542. Het magazijn is gesloten t/m 16
augustus.

De nieuwe secretaresse is: G. van Bel-
zen-Verrips, Roekstraat 11, 4143 AA
Leerdam; e-mail: info@bvzgg.nl, tel.: 0345-
228517. Mevr. A. van der Hoek, de vorige
secretaresse, blijft bestuurslid.

**DE VERZEKERING DAT GOD BEREIDWILLIG IS OM ONS GEBED
TE HOREN, MOET HET BESLUIT OM BIDDEND TE LEVEN EN TE
STERVEN IN ONS VERSTERKEN.**

MATTHEW HENRY

Berichten

HERDENKINGSBOEK NIEUW-BEIJERLAND

De kerkenraden van de Gereformeerde Gemeente en de Oud Gereformeerde Gemeente in Ned. te Nieuw-Beijerland geven samen het herdenkingsboek "Zij komen aan..." uit. Het bevat de geschiedenis van 160 jaar Ledeboeriaanse gemeenten in Nieuw-Beijerland. De auteur is B. Hooghwerff. Het boek is verkrijgbaar voor € 39,95 (excl. € 9,- verzendkosten). Het is te bestellen door € 48,95 over te maken op bankrekening NL50 ABNA 0849 1905 25 t.n.v. Gereformeerde Gemeente Nieuw-Beijerland, o.v.v. uw naam en adres. Na betaling van € 39,95 op dit rekeningnummer kan het boek ook afgehaald worden bij A. Nobel, Kreekkant 1^E 3264 LW Nieuw-Beijerland: e-mail aartnobel@kliksafe.nl; tel. 0186-699644.

BOEKENMARKT IN ZEIST

De zendingscommissie in Zeist organiseert deze zomer enkele malen een boekenmarkt in de Rehobothkerk (Bergweg 26). Er is vol-

doende ruimte om volgens de richtlijnen van het RIVM te handelen. De opbrengst is bestemd voor ZGG. Er is parkeergelegenheid en een pin-automaat is aanwezig. De data en de tijden zijn: zaterdag 8 augustus (12.00-16.00 uur) en woensdag 12 augustus (13.30-17.30 uur). Meer informatie via info@gergemzeist.nl

NAJAARSCONGRES SSNR

Op zaterdag 26 september (10.00-15.00 uur) organiseert de Stichting Studie der Nadere Reformatie haar najaarscongres. Aanleiding is het herdenkingsjaar van Nederland als toevluchtsoord voor puriteinen. Het congres wordt gehouden in de Lockhorstkerk, Pieterskerkstraat 1, 2311 SV Leiden. Er worden lezingen gehouden door dr. Jeremy Bangs, prof. dr. A. Baars, prof. dr. W.J. op 't Hof, dr. L.J. van Valen. De deelnemingskosten bedragen incl. koffie/thee en lunch € 25,-. Dit bedrag dient tegelijk met de aanmelding te worden overgemaakt op IBAN L17INGB0005352562, t.n.v.: Stichting Studie der Nadere Reforma-

tie te Bilthoven. Aanmelding kan vóór 10 september via de website van de SSNR. Meer informatie: www.ssnr.nl/congres-nadere-reformatie.

ZOMERCONFERENTIE STUDERENDEN

Studenten aan universiteiten en HBO-instellingen zijn vrijdag 11 september van harte welkom op de zomerconferentie van de Werkgroep voor studenten van de Gereformeerde Gemeenten. Ds. J.J. van Ekeveld houdt een lezing over het thema 'Hel en hemel'. Na de pauze wordt aan de hand van stellingen verder over dit thema nagedacht. Plaats: Geref. Gemeente Gouda, Nieuwe Gouwe O.Z. 2-B. Tijd: inloop vanaf 17.00 uur; aanvang maaltijd: 17.30 uur; aanvang lezing: 19.30 uur; sluiting: ca. 21.45 uur. Kosten (incl. maaltijd) € 5,-; kosten (excl. maaltijd) € 3,50; betaalverzoek volgt per e-mail in de week voorafgaande aan de conferentie. Onder de huidige coronamaatregelen kan de conferentie doorgaan. Als er in september strengere maatregelen komen, moeten we mogelijk aanmeldingen annuleren. Voor de actuele situatie en meer informatie: zie onze website. Om inzichtelijk te hebben wie er komen, is het belangrijk dat je je uiterlijk 7 september aanmeldt via: www.werkgroepstudenten.nl.

Heden, zo gij Zijn stem hoort, verhardt uw hart niet.

Psalm 95:7,8

De dood is meer een koning der verschrikking dan een bode des vredes. Christus in Gethsémané heeft, toen Hij persoonlijk met de dood in aanraking kwam, betuigt: 'Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe.' In Lukas lezen we: 'En in zware strijd zijnde, bad Hij te ernstiger. En Zijn zweet werd gelijk grote droppele bloeds, die op de aarde aflieden.'

Toen ik jong was, heb ik een oude Godsgezant op de preekstoel en in een gezelschap horen zeggen: 'Spreek maar niet lichtvaardig over de dood, want het kan wel gebeuren dat je nog honden zult

horen blaffen, zoals ge het in uw leven nog nooit gehoord hebt.'

De laatste vijand is wel tenietgedaan door Christus aan het kruis van Golgotha, maar hij moet ook persoonlijk voor ons tenietgedaan worden, zullen wij met grond over de dood kunnen spreken. We zijn in dit jaar weer een jaar verder van het jaar waarin wij geboren werden. Maar we zijn ook een jaar korter bij de tijd, dat wij het leven zullen moeten verlaten, en dat het eeuwigheid voor ons zal worden. Wij brengen onze jaren door als een gedachte, en onze leeftijd is als niets. Wij zijn jong, en wij zijn oud. Inder-

daad, wij vliegen daarheen. Zolang als wij leven is het nog geen werkelijkheid. Maar straks wordt het werkelijkheid, en dat is wanneer het eeuwigheid zal zijn. Eeuwigheid, werkelijkheid. O, dat de schrik des Heeren ons bewegen mocht. 'Heden, zo gij Zijn stem hoort, verhardt uw hart niet.' Bedenk dat wij verantwoordelijk zijn en blijven voor ons ganse leven; maar er is er maar Eén, Die ons hart verbreken kan, en dat is de almachtige God. Hij kan het stenen hart wegnemen door Zijn Heilige Geest, en ons een vlees hart geven.

wijlen ds. W.C. Lamain

Kerkdiensten

Deze kerkdiensten zijn fysiek alleen toegankelijk voor eigen gemeenteleden onder de geldende maatregelen

ZONDAG 9 AUGUSTUS 2020

Aagtekerke 9.30 en 18.30 uur ds. A.P. Baaijens; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. C. Hogchem; Aalst 14.30 uur ds. C. Hogchem; Alblasserdam 9.30 en 14.00 en 16.30 uur ds. C. Sonneveld; Amsterdam 16.00 uur ds. K. Boeder; Apeldoorn 10.00 en 16.00 uur ds. R.A.M. Visser; Arnhem 19.00 uur ds. R.A.M. Visser; Beekbergen (in Dorpskerk) 11.30 en 16.00 uur ds. A. Schreuder; Benthuizen 15.00 uur ds. J. van Rijswijk; Berkenwoude 19.00 uur ds. J.J. van Ekeveld; Bodegraven 10.00 en 17.00 uur ds. W.A. Zondag; Borssele 9.30 en 18.00 uur ds. D. de Wit; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. J.J. Tanis; Brakel 10.00 en 18.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. W. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 15.30 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; De Valk-Wekerom 9.30 en 15.00 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Delft 16.00 uur stud. M. Boersma; Den Haag-Scheveningen 10.00 uur ds. J. Driessen; Deventer 10.00 uur ds. K. Boeder en 14.30 uur ds. S.W. Janse; Dinteloord 14.30 uur ds. H.E.P. Fortuijn; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. A.A. Brugge; Drachten 9.30 en 19.00 uur ds. E.J. Boudewijn; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Emmeloord 14.30 uur ds. G.J. Baan; Enkhuizen 9.30 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enschede 10.00 en 15.00 uur stud. P.J. de Raaf; Enter 9.30 en 18.30 uur ds. G.J. van Aalst; Genemuiden 9.30 en 15.00 uur ds. C.J. Meeuse; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. W.J. Karels; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur stud. J. Beens; Groningen 19.00 uur ds. J.B. Huisman; Haarnstede 10.00 en 18.30 uur kand. P.C. Vlot; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. L. Blok; Hendrik-Ido-Ambacht 9.30 en 12.30 en 15.30 en 18.30 uur ds. M.H. Schot; Hilversum 16.00 uur ds. A.J. de Waard; Hoedekenskerke 14.30 uur ds. A.P. Baaijens; Hoogeveen 9.30 en 15.30 uur ds. J.B. Huisman; Houten 15.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Kampen 9.30 en 15.30 uur ds. D.W. Tuinier; Kamperland 10.00 en 15.00 uur ds. M. Karens; Kapelle-Biezelinge 17.00 uur ds. M. Joosse; Katwijk aan Zee 18.30 uur ds. A. Verschuure; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; Kortgene 14.30 uur kand. P.C. Vlot; Krabbendijke 9.30 en 14.00 uur ds. C. van Ruitenburg; Kruijningen 9.30 en 14.00 en 18.00 uur (H.D.) ds. J. Schipper; Leiderdorp 19.00 uur ds. G. Clements; Lelystad 9.30 en 16.30 uur ds. G.J. Baan; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. A. Verschuure; Marknesse 19.00 uur ds. D.W.

Tuinier; Meliskerke 9.30 en 19.00 uur ds. S. Maljaars; Melissant 10.00 uur ds. W. Harinck; Middelburg-Centrum 14.00 uur ds. S. Maljaars en 18.30 uur stud. L. van der Kuijl; Middelburg-Zuid 9.30 en 16.00 uur ds. J. van Laar; Mijdrecht 19.00 uur ds. B. Labee; Moerkapelle 19.00 uur ds. W.A. Zondag; Naaldwijk 16.30 uur ds. J. Driessen; Nieuw-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. H.A. van Zetten; Nieuwdorp 9.30 en 14.00 uur ds. M. Joosse en 18.30 uur ds. M. Karens; Nieuwer ter Aa 10.00 uur ds. J. IJsselstein en 18.30 uur ds. K. Boeder; Nieuwerkerk 9.30 uur ds. C. Harinck; Nieuwe-Tonge 18.00 uur ds. C. Harinck; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. A.J. de Waard; Nunspeet 9.30 uur ds. F. Mulder en 15.00 uur (H.D.) ds. A. Schot; Nunspeet 19.00 uur ds. F. Mulder (alleen voor vakantiegasten); Ooltgensplaat 15.00 uur (H.D.) ds. G.J.N. Moens; Oosterend 10.00 en 16.30 uur ds. A. Vermeij; Oosterland 10.00 uur en 18.30 uur ds. G.J.N. Moens en 14.30 uur ds. M. Blok; Oostkapelle 9.30 en 16.00 uur stud. L. van der Kuijl; Opheusden 10.00 en 17.30 uur ds. W. Mouw; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Ouddorp 9.30 en 18.30 uur ds. G. Pater; Oude-Tonge 15.30 uur ds. G. Pater; Poederloij 14.30 uur ds. E. Bakker; Poortugaal 14.30 uur ds. L. Blok; Puttershoek 15.00 uur ds. H.A. van Zetten; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 en 16.00 uur ds. J.W. Verweij; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur ds. P.D. den Haan; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. S.W. Janse; Rilland-Bath 14.00 uur stud. J. Beens; Rotterdam-Alexanderpolder 14.30 uur (H.D.) ds. W.A. Zondag; Rotterdam-Centrum 19.00 uur ds. C. Sonneveld; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 16.30 uur ds. G. Hoogerland; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. M. Blok; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Sint Annaland 18.00 uur ds. C. van Ruitenburg; Sliedrecht 9.30 en 18.00 uur ds. A.T. Huijser; Soest 9.30 uur ds. J.J. van Ekeveld en 15.30 uur ds. P. Mulder; Sprang-Capelle 15.30 uur ds. A.T. Huijser; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. J.B. Zippro; Terwolde - De Vecht 9.30 en 14.30 uur stud. M.G. van Middendorp; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. H.E.P. Fortuijn; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. P. Mulder; Utrecht 16.00 uur ds. J. IJsselstein; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. E. Bakker; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur (H.D.) ds. B. Labee; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Waarde 14.00 uur ds. D. de Wit en 18.00 uur ds. W. Harinck; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. H. van der Heiden; Westkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. J. de Kok; Wierden 14.00 uur ds. P.D. den Haan en 18.30 uur stud. P.J. de Raaf; Woerden 10.00 en

17.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Wolphaartsdijk 14.00 uur ds. J. van Laar; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zeist 19.00 uur ds. G.J. Baan; Zoetermeer 10.00 en 18.30 uur stud. M. Boersma; Zwolle 15.00 uur ds. G. van Manen.

DINSDAG 11 AUGUSTUS 2020

Den Helder 19.30 uur ds. A. Verschuure; Drachten 19.30 uur ds. G. van Manen; Enter 19.30 uur ds. G.J. van Aalst; Nisse 19.30 uur ds. C.A. van Dieren; Oosterland 19.30 uur ds. E. Bakker; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. J. Schipper; Terwolde - De Vecht 19.30 uur (voor de zending) ds. J.M.D. de Heer.

WOENSDAG 12 AUGUSTUS 2020

De Valk-Wekerom 19.30 uur ds. B.J. van Boven; Hoogeveen 19.30 uur ds. G. Hoogerland; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. E. Bakker; Leerdam 19.30 uur ds. C. van Krimpen; Nijkerk 19.30 uur ds. W.J. Karels; Opperdoes 19.30 uur ds. A. Schreuder; Tholen 19.30 uur stud. J. Beens; Wolphaartsdijk 19.30 uur ds. C. Hogchem; Zwolle 19.30 uur ds. G.J. van Aalst.

DONDERDAG 13 AUGUSTUS 2020

Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur ds. F. Mulder; Genemuiden 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Lisse 19.45 uur ds. G. Beens; Meeuwen 19.30 uur ds. B.J. van Boven; Middelburg-Zuid 14.30 uur (huw. bev.) ds. A.P. Baaijens; Nieuwe-Tonge 19.30 uur ds. A.P. Baaijens; Scherpenisse 14.30 uur (huw. bev.) ds. M. Blok.

VRIJDAG 14 AUGUSTUS 2020

Rijssen-West 14.30 uur (huw.bev.) ds. P.D. den Haan; Scherpenisse 14.00 uur (huw.bev.) ds. M. Blok; Urk 16.00 uur (huw.bev.) ds. A.J. de Waard; Yerseke 13.45 uur (huw.bev.) ds. C. van Krimpen.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 9 AUGUSTUS 2020

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alkmaar) 10.00 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 uur evang. J. Krijgsman en 16.00 uur evang. M. Vos; Emmen (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 16.00 uur evang. S. de Visser; Merksem (Jaak de Boeckstraat 21-23, Merksem) 10.00 en 16.30 uur evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

Advertenties

"Want ik weet, mijn Verlosser leeft"
Job 19:25a

Met grote droefheid geven wij kennis dat de HEERE tot Zich heeft genomen Zijn knecht, onze zeer geliefde en zorgzame vader, grootvader en overgrootvader

Johannes Maarten Kleppe

Verbi Divini Minister
Sinds 2006 weduwnaar van Metje Adriana van Bellen

Rotterdam, 7 maart 1930

Apeldoorn, 30 juli 2020

Ugchelen: Francine van Toor-Kleppe
Aad van Toor

Dordrecht: Krijn Kleppe
Atie Kleppe-Ariese

Kalamazoo: Kees Kleppe
(USA) Konnie Kleppe-deVries

Apeldoorn: Hanneke de Ruiter-Kleppe
Henk de Ruiter

Apeldoorn: Mart Kleppe
Margreet Kleppe-van Leeuwen

Bennekom: Leen Kleppe
Desirée Kleppe-Poppeliers

Rijssen: Robert Kleppe
Jolanda Kleppe-Floor

Kleinkinderen en achterkleinkinderen

Correspondentieadres:
Loseweg 208
7315 HD Apeldoorn

De begrafenis heeft inmiddels plaatsgehad.

"Gedenkt uw voorgangers, die u het Woord Gods gesproken hebben; en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst hunner wandel"
Hebr. 13:7

Met droefheid hebben wij kennis genomen van het overlijden van onze geliefde oud- herder en leraar

Ds. J. M. Kleppe
emeritus-predikant van de
Gereformeerde Gemeenten

Van 1985 tot 2000 heeft hij de deelgemeente Rijssen-Noord van de toen nog ongedeelde Gereformeerde Gemeente van Rijssen, in grote trouw en met stichting mogen dienen.

Wij denken met achting terug aan de wijze waarop hij met grote toewijding onze gemeenten mocht dienen.

Wij bidden de kinderen, klein- en achter-kleinkinderen in deze weg van droefheid van harte de ondersteuning des Heeren toe.

Namens de kerkenraden van de Gereformeerde Gemeenten van:

Rijssen-Noord:	Ds. C.A. van Dieren G.W. van de Maat (scriba)
Rijssen-West:	Ds. P.D. den Haan A. ter Harmsel (scriba)
Rijssen-Zuid:	Ds. S.W. Janse J.W. Rietman (scriba)

Gedenkt uw voorgangers, die u het Woord Gods gesproken hebben; en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst van hun wandel.
(Hebr. 13:7)

Met ontroering heeft de kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente Apeldoorn kennisgenomen van het overlijden van zijn oud-predikant

ds. J.M. Kleppe

in de leeftijd van 90 jaar.

Van 1981 tot 1985 en ook na zijn emeritaat heeft hij met de liefde van zijn hart en in alle getrouwheid de gemeente als herder en leraar mogen dienen. De Heere gedenke zijn kinderen en kleinkinderen, alsook alle andere achtergebleven betrekkingen in dit verlies en heilige deze roepstem aan onze harten.

Namens de kerkenraad, Ds. R.A.M. Visser, preses
M.J. den Haan, scriba

30 juli 2020

**GODDELOZEN MAKEN VAN GOUD HUN GOD,
MAAR GODZALIGEN MAKEN VAN GOD HUN GOUD.**

MATTHEW HENRY

Met ontroering heeft de kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente Poederoijen kennisgenomen van het overlijden van haar oud-ambtsbroeder, de heer

G. de Boef

in de leeftijd van 86 jaar.

Vanaf 1970 tot en met 2018 heeft hij in alle liefde en getrouwheid onze gemeente mogen dienen, eerst 11 jaar als diaken en daarna 37 jaar als ouderling.

De Heere gedenke zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen en verdere familie in dit grote verlies en heilige deze roepstem aan ons aller hart.

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Poederoijen,

H. den Hartog, preses
J. Waaijberg, scriba

Poederoijen, 28 juli 2020

**Goedeboeken
nieuw en tweedehands
Kerkbuurt 30, Sliedrecht
0184-769003
www.goedeboeken.nl**

Honingpollen, Propolis,
Aloë Vera producten
en andere voedings-
supplementen van

PRO NATURA

nu ook te koop bij Labels86,
Langstraat 86 te Barneveld

**DV eind aug.: De Ziekentrooster,
Ds. E. Venema.** Abonneren bij bkh op
themapreken serie 13,50 ipv 18,50 pd:
www.ramshoorn.nl

**Gezocht: (zelfst.) woonruimte in omgev.
Kwb of B'veld, max 450,-.** Vanaf okt, nov
of dec. Tel. 06 15265221

Gezellige kamer te huur met gezamenlijke
douche/toilet en grote woonkeuken, dichtbij
station **Sliedrecht**. Info: 0640457332

Boek jouw ideale vakantie!
www.diskoffer.nl
vakanties met zondagrust

Begrafenisonderneming
Treur
Kroostweg 22
3704 ED Zeist
030 692 42 58
06 573 156 89
info@begrafenisondernemingtreur.nl
www.begrafenisondernemingtreur.nl

www.scheurfotokaarten.nl
Luxe fotokaarten voor elke gelegenheid.
Een scherpe prijs voor de verkoop op uw
eigen vereniging en/of goede doel.
0317-616735 / 06-51564461

Jouw bruidsjurk...
-Uniek -Maatwerk -Betaalbaar
Atelier Joline **www.atelier-joline.nl**
Reeuwijk

 **Reformatische
Relatiebemiddeling**
**Op zoek naar een partner
in de reformatische gezindte?**
Tel.nr: 06 - 1732 9621
www.refo-relatie.nl

WEVERS
COACHING BEGRAVEN VERLIES
PERSOONLIJK | OPRECHT | BETROKKEN
DAG & NACHT BEREIKBAAR
TEL. 0488 - 411055
WWW.WEVERSUITVAART.NL
GEEN CREMATIES

Zoekt u een mediator
of
organisatie-adviseur?
Bel: 06 - 53868881
www.bvissermediation.nl
www.bvisserconsultancy.nl

Begrafenisonderneming
de Jongh
Voor een waardige en stijlvolle verzorging
van alleen begravenissen
Dag en nacht persoonlijk bereikbaar
Hardinxveld-Giessendam 0184 - 611 154
Waardenburg 0418 - 652 039
Werkendam 0183 - 701 017
Dordrecht e.o. 078 - 641 27 40
Nieuw-Lekkerland 0184 - 683 838
info@begrafenisondernemingdejongh.nl
www.begrafenisondernemingdejongh.nl

**IK WIL MIJN KENNIS
VAN DE BIJBEL VERDIEPEN**
De gesprekken, contacten en de leerzame
lessen maken dat ik een fijne tijd heb op de CGO.
Anne-Marthe van der Net
Welkom op de CGO in **Amersfoort, Dordrecht, Elspeet*, Goes,
Gouda* of Rijssen** (*avond). Zie voor startdata onze website.
We houden rekening met de overheidsnormen met les op locatie.
Meer info: www.cgo.nu/toerusting

Dringende oproep!

Werken op Texel

Basisschool Timótheüs

Basisschool Timótheüs is een kleine privéschool in Oosterend op het eiland Texel.

Er wordt op onze school lesgegeven aan ca. 15 kinderen in twee klassen: groep 1 t/m 4 en groep 5 t/m 8. Op de school wordt gewerkt met eigentijdse lesmethoden en leermiddelen. De leerkrachten worden ondersteund door een onderwijsassistent. Op dit moment wordt er gewerkt met een vierdaagse schoolweek.

Vanwege het aanstaande vertrek van onze directeur ontstaat er voor het komende schooljaar een vacature voor de functie van:

Directeur/leerkracht

Wilt u graag leiding geven aan een school, maar krijgt u vooral veel energie van het zelf staan voor de klas? Heeft het overdragen van de Bijbelse beginselen aan jonge kinderen de liefde van uw hart? Geeft u graag onderwijs zelf vorm en inhoud waarbij elk kind individueel de aandacht kan krijgen die het nodig heeft? Dan is deze baan wellicht iets voor u.

Wij bieden

- een kleine school met een fijne sfeer
- veel ruimte voor eigen inbreng
- gelegenheid tot nascholing en begeleiding
- salariering volgens CAO
- vergoeding van reiskosten of verhuizing
- werktijden in overleg

Wij vragen

- Hartelijke instemming met de grondslag van de school: Gods Woord en de Drie formulieren van Enigheid
- kerkelijk behorend tot de (Oud) Gereformeerde Gemeenten (in Nederland)
- ervaring in leidinggeven op een reformatorische basisschool

Meer informatie

Voor informatie kunt u contact opnemen met de huidige directeur van de school, dhr. H.W. de Mooij. Tel. nr. school: **06-83447455**, tel. nr. privé: **0318-517623**. Wij sturen u graag informatie toe over de school en voor een kennismakingsbezoek bent u van harte welkom. Ervaar hoe bijzonder het lesgeven aan kleine groepen leerlingen van verschillende leeftijd is!

Solliciteren

Voelt u zich aangesproken door deze advertentie? Reageren kan via e-mail: jstexel@kliksafe.nl. Of per post: stuur uw sollicitatie naar de secretaris van de Stichting tot het Verstrekken van Onderwijs op Gereformeerde Grondslag te Oosterend, dhr. Jac. Stark, Cor Bremerstraat 25, 1794 AX Oosterend. Ook kunt u hem bellen voor praktische informatie: 06-12326452.

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING
P.H. VAN DER LEER
Veenendaal Rhenen

*Voor een persoonlijke en betrokken begeleiding
bij het verzorgen van alleen begrafenissen*

P.H. van der Leer

T **0318 - 526641**

E info@phvanderleer.nl

M **06 - 46376232**

W www.phvanderleer.nl

Laatste preken van JC Philpot 1 €12,50
William Gadsby 1-3 à €12,50
Preken van John Kershaw 1-2 à €19,50
hetbraambos.nl 078-6933783

Relaties
Seksualiteit
Burn-out
Onzekerheid
ADHD – Autisme
Identiteit
Opvoeding
Rouw

WWW.ABCONSLTS.NL

ABCONSLTS

Precies de hulp die je nodig hebt!

Aloë Vera pakket van Neolife: **Aloë Vera Gel** - jeuk, wondjes, koortslip
Hand&Body Lotion - droge handen, droge huid | Kommie 06-34826766
www.naturalhealthproducts.nl
kortingscode KV20AP

De Verrassing
Bungalowpark
Al 60 jaar verrassend op Texel!
www.deverrassing.nl | 0222 31 89 06

begrafenisverzorging
Den Hollander
• Alleen begrafenissen
• Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst rouwcentrum of thuis met koeling
• Dag en nacht bereikbaar
Mozartlaan 13
3131ES Vlaardingen
010 - 460 05 09
info@tdenh.nl
www.begrafeniszorgingdenhollander.nl

MOOIE COLLECTIE ORGELS
VAN DIVERSE MERKEN
RUIME ERVARING IN
ZAAL- EN KERKORGELS
VERTROUWDE
KLANKEN...
Stolk Orgels
NIEUWERKERK AAN DEN IJSSEL KRABBENDIJKE
VRIJDELSLAAN 55 OOSTPOLDERWEG 15
2912 EA NIEUWERKERK A/D IJSSEL 4413 NN KRABBENDIJKE
TEL. 0180 31 56 52 | WWW.STOLKORGELS.NL

Tevredenheid door
kwaliteit, met behoud
van identiteit

Kraamzorg
Bel voor informatie

Informatie/aanmelden
0187-48 91 73 www.shgzorg.nl

Uw woning in Veenendaal, Achterberg, Rhenen, Renswoude, Ederveen of omgeving goed verkopen?

Maak een vrijblijvende afspraak voor een gratis verkoopadvies met waardebeoordeling en scherpe offerte!

Zandstraat 61
3901 CK Veenendaal
0318-628412
www.burglandmakelaars.nl
info@burglandveenendaal.nl

Cursussen Oudvaders

Cursus John Owen

Bij U is vergeving

Digitaal €59.50 Schriftelijk €69.50

Prijs is inclusief boek

Zomeractie

Voor meer info of cursussen zie de website

Vraag een gratis brochure aan.

Tel. 0118-583025 / 0172-532796

Leergangen en leeskringen Bijbels

Hebreeuws, voor beginners en gevorderden, door hebraïst met ruim 25 jaar leservaring, in het midden van het land. Belangstelling? Bel: 06-20244776.

Hartelijk welkom in Hoog Sauerland.

www.huizesolagratiat.net

Annette van Maaren (Msc.)
Reformatorisch Psycholoog

Haastrecht Oudewater
Montfoort Gouda
0348-558000 of 06-42504158
www.phhaastrecht.nl

Psychologische Hulpverlening

Rust. Natuur. Deluwe.

Camping

Kom kamperen.

Hoeve Kootwijk

www.hoevekootwijk.nl | 0342 - 220022

HOEKMAN
Kantoor & Project

Levering
in heel
Nederland

Hoekman is uw leverancier van **tafels en stoelen** voor **kerk, vergaderzaal of consistorie**.

Maak een **vrijblijvende afspraak** bij u op locatie.

U kunt dan kennismaken met onze **kwaliteit en jarenlange ervaring**.

Noordstrandstraat 34 | 4401 CG Yerseke
T 0113 572907 | www.piethoekman.nl

De specialist in het milieubewust
isoleren van uw woning

PROFIJT ISOLATIE

Energiestraat 7 7461 TZ RIJSSEN Tel: 0548 546055

Vloerisolatie
Spouwisolatie
Dakisolatie
Gevelisolatie

Profiteer nu!! landelijke subsidie

www.profijtisolatie.nl

Wij zijn op zoek naar een

TECHNICUS/MONTEUR BEVEILIGING

Of iemand die dat wil worden!

Welke systemen realiseert Veenendaal Beveiligingstechniek:

Brandmeldinstallaties, Inbraaksystemen, Ontruiming installaties, Camerasystemen, Toegangscontrole & Intercom systemen.

Werkzaamheden bestaan uit:

- Nieuwe installaties maken
- Aanpassingen aan installaties
- Maandelijkse controles brandmeldinstallaties
- Jaarlijks onderhoud

Wat bieden wij:

- Goede arbeidsvoorwaarden

- Auto van de zaak
- Veel eigen vrijheid
- Mooie klussen en leuke uitdagingen
- Plezier in het werk
- Laptop & goed gereedschap
- Cursussen en vakopleidingen intern/extern
- Doorgroeien naar bijvoorbeeld werkvoorbereider of projectleider enz.

veenendaal
Beveiligingstechniek

Stuur jouw sollicitatiebrief naar:
info@veenendaalbeveiligingstechniek.nl
Of bel André: 06 - 406 857 46

WILHELMINAHOF

NIEUW

30 zorggeschikte appartementen
met gemeenschappelijke
ontmoetingsruimte in Uddel.

WWW.WILHELMINAHOFUDEL.NL

NIEUWE CD

Na schooltijd...

Pieter Heykoop speelt

BEKENDE KINDERLIEDJES

Leuk tijdens de vakantietijd!

HIJ is het, Die verlossing zond

15 preken over het boek Esther

ds. J. de Bruin

De grote daden des Heeren, die in dit Bijbelboek openbaar komen, waren verlossingsdaden. En daarom liggen er veel geestelijke lessen verborgen voor het ware geloofsleven.

Ds. J. de Bruin
Predikante over het boek Esther

ISBN 978 94 91272 51 6 230 blz. € 14,90
verkrijgbaar bij de boekhandel

Boekbinderij en uitgeverij Snoek - Ermelo

Boekhandel

De ZONNEBLOEM

Dorpsstraat 164 - Scherpenzeel (gld)
033-2774355

www.boekhandeldezonnebloem.nl

Vind jij het een uitdaging om mensen te begeleiden die vanwege psychische klachten (tijdelijk) niet meer thuis kunnen wonen? Dan ben jij de begeleider voor Espalier die we zoeken.

Neem contact op met Paulize Nagtegaal (senior begeleider). Paulize is bereikbaar op 088-892 10 69 of via paulize.nagtegaal@eleos.nl

www.werkenbijeleos.nl

**UW ORGEL- ÉN
PIANO SPECIALIST**
www.johdeheer.nl

Leeghwaterstraat 46/47
3364 AE Sliedrecht
Tel.: 0184-419 611

**ROEMEENSE PANFLUITEN,
BLOKFLUITEN, MUZIEKSTAN-
DAARDS EN NOG VEEL MEER!**

R. Mulder - Staphorst
06-12610628 of 0522-474256

www.muldermuziekinstrumenten.nl

ROUW & GELEGENHEIDSJURKJES

kindergelegenheidskleding.nl
0577-401193 / 06-36392103

**Conflictbemiddeling d.m.v.
Mediation voor zakelijk en privé.
Drs. J.C. de Jonge, gecertificeerd
'Psycholoog - Mediator NIP'.**

Ohmweg 1g, 2952 BD Alblasserdam
078 - 69 32 808 of info@rpnederland.nl
www.dejonge-consultancy.nl

Uw trouwtekst in hout uitgesneden?
Tel. 0418-551383
www.houtsnijwerk.nl

Wij verzorgen alléén begrafenissen in elke woonplaats in Nederland, maar voornamelijk op de Veluwe, in Kampen en omgeving en in Rijssen en omgeving.

Dag en nacht bereikbaar én beschikbaar.

Regio Kampen, IJsselmuiden, Genemuiden
Ditmar Markusse tel. 038-3332383

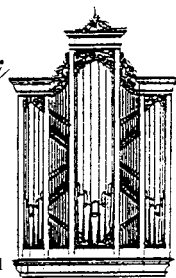
Regio Rijssen, Enter, Wierden
Ben Nijhof tel. 0548-540053

Regio Veluwe en omliggende gebieden
Benny Vos & Mark Vos tel. 0577-401689

Vertrouwd verzorgd

www.begravenisverzorgingvos.nl

*Orgelmakerij
Boogaard*

Gravenstraat 4
7461 TN RIJSSEN
Telefoon 0548-521637

www.orgelmakerijboogaard.nl

Nieuwbouw | Restauratie - Stem- en onderhoudswerk

Thuis uw nieuwe vloer kiezen!

PVC, Parket, Laminaat, tapijt.
Afspraak maken? 06-19557166
DE VLOERENKONING.NL

**PIETER HEYKOOP
BOVENKERK
KAMPEN**

D.V. WOENSDAG 19 AUGUSTUS
reserveer via: www.orgelseriekampen.nl

Colofon

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de
Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofredacteur: ds. G.J. van Aalst

Redacteuren: ds. B. Labee, J. van 't Hul

Redactiesecretaris: J. van 't Hul

Bijdragen van medewerkers

ds. G.J. van Aalst
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
T 0186-576990
E givanaalst@kliksafe.nl

Boeken ter recensie en vragen voor rubriek "Vraag en antwoord"

ds. B. Labee
Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal
T 0318-51 35 97
E b.labee@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk), berichten en meditaties:

J. van 't Hul
Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
T 0651-622260
E jvthul@kliksafe.nl

**Aanlevertijd van kerknieuws en berich-
ten: uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór
de datum van verschijning van De Saam-
binder in de daarop volgende week.**

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk

Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening,
postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900
E info@desaambinder.nl

Advertenties en familieberichten aan

Verloop drukkerij
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
T 078-6912899
E saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk donderdag
vóór de week van verschijning aange-
leverd te zijn. Rouwadvertenties uiterlijk
maandagmorgen 9 uur.

Advertenties € 1,35 per mm.
Familieberichten € 0,45 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900
E info@desaambinder.nl

Betalingen abonnementsgelden

IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v. De
Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):

voor Nederland: € 14,50 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober)

voor het buitenland*: € 150,00 per jaar
*afwijkend tarief voor:
Canada: \$ 165, USA: \$ 140

Correspondentieadres Noord-Amerika

Mr. A.M. Berman
3340 Culp Rd. Unit 11
Vineland Stn. ON LOR 2E0
T 905 562 1331
E amberman47@gmail.com

Bezoek ook onze website
www.desaambinder.nl

De redactie behoudt zich het recht voor
ingezonden bijdragen, kerknieuws, berich-
ten en advertenties zonder overleg aan te
passen, in te korten of zonder opgave van
reden niet te plaatsen.

De redactie aanvaardt geen enkele
aansprakelijkheid betreffende de inhoud
van de advertenties en de (recensies van
de) aangekondigde boeken.

ELSKE WAARHEEN?

ALS ELSKE DAAROVER NA GAAT
DENKEN, RAAKT ZE HELEMAAL IN DE
WAR. HOE ZIJ NU LEVEN, DAT KAN DE
HEERE TOCH NOOIT GOEDVINDEN?

Zal ze er dan toch maar eens met opa en oma over praten? Nee, ze doet het niet! Er verandert niets mee, en het zal alles alleen nog maar moeilijker maken. Voor de zoveelste keer draait Elske zich om en als opa en oma naar boven komen, is ze nog steeds wakker...

Het is vrijdag. Met z'n drieën gaan ze naar juffrouw Baan. 'Misschien vindt ze het wel te druk, als we allemaal binnen komen', denkt Heleen. 'We doen muis- en muisstil', zegt Elske. 'Daar mag jij wel het meeste aan denken. Jij maakt me altijd aan het lachen.'

Voordat ze er erg in hebben, zijn ze al bij het huisje van juffrouw Baan. Zoals altijd lopen ze achterom. Ze vegen hun voeten op de mat bij de keukendeur. Dan doet Elske de deur open en roept: 'Volluk!' Rustig komen ze binnen en vinden juffrouw Baan weer aan de tafel. 'Zo meisjes, komen jullie de eieren brengen?' Heleen schiet bijna in de lach, omdat het de bekende vraag is. En dan zegt juffrouw Baan verrast: 'Wat leuk, Elske, dat jij er ook weer bent'. Ze kijkt warempel vriendelijk. 'Morgen ga ik alweer naar huis. Ik vond het leuk om even de eieren te komen brengen, net als vroeger.' 'Als vroeger, ja, ja... Hoe gaat het, kind?' Tjonge, zo heeft Elske haar nog nooit horen praten. Ze wordt er bijna een beetje verlegen van. 'Goed', zegt ze alleen maar. 'Je mist je opa en oma zeker wel? Je bent nu in een jong gezin, maar het zal daar wel anders zijn. Of niet?' Zou ze alles weten? denkt Elske. Ze haalt haar schouders maar eens op.

De hemel heerst

Het gebeurt weleens met Bijbellezen aan tafel of voor jezelf - doe dat vooral! - dat je heel kernachtige zinnen tegenkomt. Daar valt dan zomaar de aandacht op. Je wordt er even bij stilgezet. Het geeft aanleiding om er dieper over na te denken.

Zo'n moment was er pas. Er werd gelezen uit Daniël 4. Dat is een ingrijpend hoofdstuk waarin verteld wordt dat koning Nebukadnézar droomt. Hij vertelt de droom aan zijn waarzeggers en tovenaars. Maar zij konden de koning niets van de uitleg vertellen. Totdat Daniël bij de koning werd geroepen. Hij kreeg van de Heere duidelijkheid wat de koning gedroomd had. Het ging over een grote prachtige boom. Vol van blad en vruchten. Totdat de opdracht gegeven werd om deze boom af te houwen. Te kappen. De koning zou van de mensen verstoten worden en bij de dieren van het veld leven, maar ook weer hersteld worden in zijn ambt. Lees Daniël 4 maar aandachtig door. Indrukwekkend.

Zomaar midden in deze geschiedenis staat dan het zintje: 'de hemel heerst' (Dan. 4:26b). En zo is het precies. De wereld wordt uiteindelijk helemaal niet geregeerd door Rusland, China of Amerika. De wereld wordt helemaal niet bestuurd door allerlei vergaderingen van wereldleiders. Dat denk je wel vaak. Maar dan heb je het toch mis.

Wat kan het moed geven dat de hemel heerst. Dat God regeert. Dat heel de wereld Zijn gebied is. Dat heel ons leven in Zijn almachtige handen ligt. Er kan heel veel in jouw leven zich afspelen. Rouw, gemis, ziekte, zorg. Misschien is onlangs je vader werkloos geworden. Je kent jouw levensomstandigheden het beste. Leg het voor de Heere neer. En vergeet niet dat bij alles wat er gebeurt, persoonlijk en wereldwijd, Hij regeert en alle macht heeft in hemel en op aarde. De hemel heerst!

'God, de HEER', regeert'

Ps. 99:1 ber.

'God, Die helpt in nood'

Ps. 99:2 ber.

Ds. Labee over:

Wanneer krijgt een mens een ziel?

Krijgt een mens een ziel bij de bevruchting of bij de geboorte?

Ziel en lichaam

Verschillende vragen die we ontvingen, hebben we herleid tot deze vraag. Op de volgende achterpagina hopen we wat vragen rond de eeuwige bestemming van ongeboren of pasgeboren en gestorven leven te overwegen.

Er zijn veel antwoorden bedacht op de vraag wanneer menselijk leven, bezielde leven is. Sommigen menen dat bij de conceptie de ziel 'ontstaat'; anderen denken dat bij het rijpen van het embryo in de moederschoot de ziel op enig moment erbij gedacht moet worden. Vanuit de Heilige Schrift moeten we stellen dat God door het vruchtbaar samenkomen van man en vrouw scheppend werkt. Vanaf het prilleste begin willen we dan spreken over menselijk leven! Dat in tegenstelling tot het moderne denken dat het begin van het menselijk leven een 'propje slijm' durft te noemen. Dan is de stap naar bijvoorbeeld de 'morning-afterpil' of zelfs abortus provocatus - oftewel moord van het ongeboren leven - heel klein geworden.

Door het verwekt-worden van de mens, schept God. Hij schept menselijk leven met de vele facetten die dat in zich heeft: de hele mens. Wanneer en hoe dan de ziel door onze Schepper geschapen wordt? Dat geheim heeft God verborgen. Wij menen dat we dat niet met ons menselijk verstand mogen uitéénrafelen, want dan ontsporen we.

Twee-eenheid

Het bovenstaande krijgt vanuit Gods heilig Woord een duidelijk accent. Er is tussen

ziel en lichaam een eenheid en tegelijk is er een onderscheid. In Mattheüs 10 vers 28 lezen we: 'En vreest niet voor degenen die het lichaam doden en de ziel niet kunnen doden; maar vreest veelmeer Hem Die beide ziel en lichaam kan verderven in de hel'. De ziel gaat het lichaam te boven en blijft 'bestaan' na de scheiding door de dood. Maar tegelijk 'vraagt' de ziel om hereniging met het lichaam. Als Paulus schrijft aan de gemeente van Filippi over de Zaligmaker, Jezus Christus, horen we hem als het ware met verlangen spreken: 'Die ons vernederd lichaam veranderen zal, opdat hetzelfde gelijkvormig worde aan Zijn heerlijk lichaam, naar de werking waardoor Hij ook alle dingen Zichzelf kan onderwerpen'.

Ons troostboek, de Heidelbergse Catechismus, spreekt ook over deze twee-eenheid van ziel en lichaam, bijvoorbeeld in Zondag 22: 'Wat troost geeft u de opstanding des vleses? Dat niet alleen mijn ziel na dit leven van stonden aan tot Christus, haar Hoofd, zal opgenomen worden, maar dat ook dit mijn vlees, door de kracht van Christus opgewekt zijnde, wederom met mijn ziel verenigd en aan het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden' (vr. en antw. 57). Het is opmerkelijk hoe 'makkelijk' of oppervlakkig mensen over een 'miskraam' kunnen spreken. Zou dat niet het gevolg zijn van die onjuiste tegenstelling tussen lichaam en ziel? De Heere heeft ons niet geopenbaard hoe we ons dat 'leven' moeten indenken. Wel weten we dat Hij vóór de geboorte wonderlijk kan werken. In de geschiedenis van Elisabet en Maria (Lukas 1) lezen we daar bijzondere dingen over: het kindeke springt op in haar buik (vers 41). Daarom is het de opdracht aan onder meer echtparen om bij het 'weten' van leven in de moederschoot niet alleen te vragen of de Heere het 'borduurwerk' (Psalm 139) wil voltooien, maar of Hij het nieuwe leven wil aanzien in de Borg en Zaligmaker van zondaren. Om met David te mogen spreken: 'Gij zijt het immers, Die mij uit den buik hebt uitgetogen; Die mij hebt doen vertrouwen, zijnde aan mijner moeders borsten. Op U ben ik geworpen van de baarmoeder af; van den buik mijner moeder aan zijt Gij mijn God' (Psalm 22:11,12). De Heere geve van die moeders (en vaders) als die onbekende moeder van David, die blijkbaar worstelingen mocht hebben met het verwachte leven. Wat een wonder als van nature kinderen des toorns worden aangezien in het Kind Jezus en kinderen des Heeren mogen zijn.

VRAAG?

Heb jij/hebt u ook een vraag? Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van De Saambinder kun jij/kunt u mailen naar ds. B. Labee of hem per post toezenden (zie colofon). Er volgt -zo mogelijk- altijd een reactie.

Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor de lezers, volgt een antwoord op jouw/uw vraag in een nummer van De Saambinder.

Graag wel wat geduld. Er liggen nog tientallen vragen op een reactie te wachten.

